

לפני 25 שנה

הנפלים במערכה. מדור הקולנוע דיווח על הפרט המעולה "אין אנו מלאכים" ומדור הספרים סיקר את "מרג'ורי מרונגסטרי" מאת הרמן ווק. בשער הגליון: אחת מאלמנות הטבח שעשה חיילי מישמר-הגבול בכפר-קאסם.

גליון "העולם הזה", שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, כלל, תחת הכותרת "זרע הפורענות", מאמר מערכת שהתייחס לפרשת כפר-קאסם (ראו: שער). במסגרת מיוחדת כתב סופרו המצוטט של השבועון עמוס קינן, תחת הכותרת, "אגדות לילדים", ביקורת משלו על הטבח בכפר-קאסם. תחת הכותרת "מה לעשות עם הערבים?" הובאו תוצאות מישאל-בוק, שאותו ערכו כותבי "העולם הזה" בין ילדי הכיתות הנמוכות בכתיב-הספר בגדה, על כתיבת הערבים. תחת הכותרת המיוחדת, המוקדשת לזכר הלחי "מיכצק קרע", תחת הכותרת, "נפלים ההולכים ראשונה", כללה דיוקנות קצרים של

מישלה מחכה לנס של חנוכה * איש הסנסציות מי'שרד-הדתות * מ'ידוד והחזרת השטח'ים

"העולם הזה" 1001
תאריך: 12.12.1956

כדורגל

מיר הכדורגלים

מה קרה למכבי תל-אביב? זאת הד שאלה המעסיקה כיום ביותר את חובבי הכדורגל במדינה. כי אלופת השנים הן אחרונות גילתה כבר בתחילת מישחקי הליגה הלאומית חוסר אוניס משועשע שלוש מישחקיה, עד כה, גברה בקושי רב על הפועל רמת-גן ויצאה בחיקוי בשני מישחים אחרים נגד קבוצות דיי-חלשות. האלופה הלאומית מצליחה בקושי להעמיד 11 שחקנים למישחק מדי שבת. קבוצת הכדורגל של מכבי תל-אביב עוברת משבר חמור. ההתמרמרות בקבוצה הגיעה למצב של תסיסה. שחקנים אינם מופיעים לאימונים, ובאסיפות מדברים בגלוי על מהפכה בסידורי-הקבוצה. המשבר פרץ שעה שחזרו חברי הקבוצה מאמריקה. בעוד שהנהלה חסכה באמריקה מתקציב כלכלה, דרשו השחקנים שההפרש יוחזר להם בצורת תשלום עבור דמי עודף ב-מטוס חזרה. ההנהלה סירבה. כשחזרו השחקנים לארץ, באו בלי מל-וויס. גם מנהל הקבוצה, זלמן קליאוס, והמאמן, ג'רי בית-הלוי, נשאר באמריקה. מלבדם הותר גם לדודי דוברין, שלא שיחק באף מישחק בארצות-הברית, להישאר שם.

בחזרה לפיסגה. מכבי תל-אביב היא קבוצה שבניגוד לשאר חברותיה במדינה, היא עצמאית מבחינה אירגונית. אין היא חייבת לסבול בעסקים מכשילים. באסיפה הכללית, הנערכת מדי שנה, בוחרים הר-שחקנים עצמם בעסקנים שיטפלו בענייני הקבוצה.

בהתאם להלך-הרוח הנוכחי, אין ספק שהנהלת הקבוצה תחולף, מנהליה יפטר ויתכן אף שיוזמן מאמן מחוץ-לארץ במקום ג'רי בית-הלוי. שינויים אלה, כך מק-וויס השחקנים, יורישו דם חדש בקבוצה ויעלו ואתה לפיסגה שממנה ירדה.

בעמוד הראשון: "מיסמך סנסציוני, הר שופך אור חדש על פרשת התאבדותו של היטלר בסוף מילחמת-העולם השנייה, נת-גלה בירושלים. בין הספרים שמישרד-הדתות קיבל לאחרונה, במהלך הצלת סיפורות מהגולה. נמצא גם ספר נאומיו של היטלר, שהוצא לאור במינכן. "בשער הספר הקדשה בכתב ידה של א. בראון, מזכירתו ואהובתו של היטלר, הנושאת את התאריך 7.5.45... עד כה היה יום ה-30 באפריל מקובל כיום התאבדותם של היטלר ואוהו בראון."

מקור הידיעה, היה כמוכן, שמאל זנוויל כהנא. הוא הבריק מייד את הידיעה למוסד-דת בינלאומיים ולהיסטוריון הבריטי ש-חקר את מותו של היטלר. ידיעות ארוכות יותר הופיעו גם בעיתונים ישראליים אחר-רים. רק פרט אחד שונה: ההקדשה לא היתה בידי אוהו בראון, אלא ארנה בראון, אשת המיסתורין בכונקר. הסיפור

פרשת השופר השחור. כלי קטן זה הוצג בהרציון כמוצג היסטורי: השופר שבו תקעו יהודי אושוויץ לפני שנכנסו לתאי הגזים. ציניקאים טענו, אמנם, שכל יהודי אושוויץ חשבו או על לחם ולא על תקיעה בשופר, אך דברי-הבל חילוניים אלה לא הרתיעו את כהנא לרגע.

באחד הימים פתח מישרד-הדתות בוע-קה אלמוני נגב את השופר. הידיעה הר-עיישה את העיתונות. הודעה רדפה הודעה. כהנא עצמו פנה אל ליבו היהודי והרחום של הגנב. הארץ כולה דאגה לשופר הקטן. כשהגיע המסע לשיאו, נמצא לפתע הר שופר. הוא הוחזר באורח נלא למקום ש-ממנו נעלם, בחשכת לילה. איש לא ידע איך. אולם שוב הקדישה העיתונות מקום נרחב לשופר, עד שלא נמצא איש שלא שמע עליו.

מפתח הדרך בלידה. בפעם אחרת ביקר בארץ החזן משה קוסוביצקי, לשע-

העם

הפריץ או הכלב

אחת הבדיחות היהודיות הנושנות ביותר מספרת על היהודי שקיבל על עצמו, תמור-רת תשלום מתאים, ללמד תוך שנתיים את כלבו של הפריץ לקרוא. כששאלה אותו אשתו הנפחדת כיצד יחלץ מן הר-מה, השיב היהודי בחיון: "את יודעת צרה, יכול לקרות תוך שנתיים? או שהי פריץ ימות, או שהכלב ימות, או שאני אמות!"

הקו המדויג של המספרת ישראל היה מבוסס, הישבע, על הסיפור הזה. ישראל התחייבה לסגת מכל חצי-האי סיני, לא הוציאה במפורש מכלל הסכמתה אפילו את רצועת-עזה ומיצרי טיראן, אולם אף לאדם אחד בישראל לא היה חשק רב למלא אחרי ההתחייבות.

מישאל-בוק, שאותו ערכו ציוותי העולם הזה בבתי-הספר בשאלה "מה לעשות עם הערבים?" הניב יכול של תגובות. בין התגובות גם שני ציורים. האחד - "ערבי טוב" (מאת נורית בנטוב), והאחר - "ערבי רע" (מאת יעקוב בולבול). מישאל זה צוטט לאחר-מכן בדיוני האו"ם ובמאות פירסומים ברחבי העולם.

בר חזן בית-הכנסת ברחוב טלומצקה ב-וורשה. בקבלת-פנים שנערכה לכבודו קם נואם אחרי נואם, ונשא נואם שיגרת. האחרון היה שמואל זנוויל כהנא. נאומו לא היה שיגרת.

היה יכול להפוך לסנסציה בינלאומית. אולם אצל הבקיאים בפרשת מותו של היטלר לר עורך רק חיוך ספקני. מיטב החוקר רים טיפלו במוותו של היטלר, בבונקר של מישרד, וכמעט שלא השאירו שמץ של ספק ביחס לפרטים: הפיהרר ירה באוהו בראון, אשתו החוקית, ובעצמו. אחר-כך הוצאו הגוויות על-ידי נאמניו לחצר לישיבת הקאנצלר ונשרפו כליל ב-עזרת כמה פחים של נפט.

בבונקר לא היה שום אדם בשם "ארנה בראון". העיר משה תבור, פרשן דבר: "מישהו מחוסר-טעם חמד לצון... הידיעה, שיש לה ריח סנסציוני זול, הוברקה על-יד כתבי-החזן לעולם, ועתה צוחקים על חשבוננו בכל רחבי תבל..."

אולם אפילו ביקורת חריפה זו לא יכלה לייאש את שמואל זנוויל כהנא. הוא לא הכחיש שמטר את הפרטים לכתבי-החזן, אולם שאל בתמימות: "מניין הביטחון שלקחה גם ארנה בראון בבונקר של היטלר? מהפניות שהגיעו אלי בעניין זה יש לי רושם שמתייחסים להקדשה זו באופן רציני."

הרצינות היתה מוטלת בספק. מה שלא היה מוטל בספק הוא ששוב וכה שמואל זנוויל כהנא לשפע של פירסומת.

במחווה דרמטי הוציא מכיסו מפתח גדול וחלוד. דמעות עלו לעיני המסובים לשמע הסיפור: יהודי אלמוני התפרץ בליה גשום וסוער לדירתו של כהנא. וסיפר ש-היה האיש האחרון שביקר בבית-הכנסת ברחוב טלומצקה לפני השמדתו בידי הר-נאצים, הוציא את המפתח מן המנעול. הוא ביקש את כהנא לשמור על המפתח ולמסרו לאיש הראוי לכך.

הסיום היה ברור: כהנא הגיש את המפתח באופן חגיגי לקוסוביצקי, כאדם הראוי לכך. היה זה רק אחד הערכים ההיסטוריים שנוצרו על-ידו ביד אמן. מתי מות היטלר. ככל תועמלן טוב, ידע כהנא שאין להפסיק ממלאכת הקודש אף ליום אחד. נושאת-המעולה חייב שקרא ראות לעיני הקהל בלי הרף. לכן, אף שרק החודש הופיע כהנא במאמר גדול בשבועון-החדשות האמריקאי טיים (שהכ-תיר אותו כ"שר-הדתות של ישראל"), יצר שוב ידיעה מרעישת.

הידיעה הופיעה תחילה בידעות אחרונות

היה ברור כי בכל מיקרה יהיה צורך לסגת מן השטח העיקרי של חצי-האי. אולם פה ושם עוד היתה קיימת התיקוה להחזיק בקריהגנה נוח מעבר לגבול - למשל בקו אל-עריש-אבו-עגילה-קוסימה-ראס-אל-נקב - ולהחזיק באותה שעה גם באיזור א-טור ושרם-אל-שייח, החולש על הר-כניסה למפרץ אילת.

אוריינימציה על ניסים. איך עושים את זה? לא היתה שום תוכנית בורה, בהעדר קו מדיני ברור לפיתרון ממש. הכלל היה פשוט: להרוויח זמן. כל יום, כל שעה יכלה להיות חשובה. בשטח המדיני תמיד יכול לקרות גם יכו-לה פיתאום להתחולל הפיכה במצריים, המצב הבינלאומי לאורך מן-היבול יכול להשתנות, יכול לקרות משהו שיסיח את דעת העולם לחזית אחרת.

אימרה אנגלית אומרת כי "הזמן הוא כסף". במדיניות לפעמים, "הזמן הוא שטח".

בולגאנין אמריקאי. השבוע לא היה כל סימן לנס כזה. פה ושם נרכשה מעט אהדה בחוגי הממשלות של אירופה המע-רבית, אולם הדבר היה חסר חשיבות. באמריקה נתמנה תישר חדש ומתקדם יותר במישרד-החוץ, שהיה בעבר אוהד הציונות. אולם גם כריסטיאן הרטל* לא שינה את העמדה האמריקאית. העיר דויד בן-גוריון: "איני יודע מה יביא הרטל, אני יודע רק שקודמו, הרברט הובר, היה הבולגאנין של אמריקה".

בינתיים עברו הימים. חילות-החלוף של כוחות היוגוסלביים עוד היו רחוקים מגביר-לות ישראל.

דח

בפקודת הפיהרר

כל הסבור כי בישראל אין גאונים לי-תעמולה, אינו מכיר את שמואל זנוויל כהנא. בה בשעה שהמנגנון הרשמי של המדינה הולך מדחי אל דחי, וממויש פרלמן למויש פרלמן, מנצח מנהל החרוץ של מישרד-הדתות, מנצח מנצח-העמולה הר-פורץ מדי פעם לכתורות הסעיתונות המקור-מית והעולמית.

שיטתו של כהנא התפרסמה בשעות בי-ש

* הארטור מונה מאוחר יותר, אחרי מותו של ג'ורג' פוסטר דאלאס, כשר-החוץ הר-אמריקאי.

אנשים

- ח"כ חרות יעקוב מרידור: "הי ממשלה שתפסיד את עזה בחודשים הקררי-בים, תפסיד גם את הקריה בבחירות הבאות".
- ח"כ מקי משה פנה, כפי שצוטט על-ידי העיתונאי חביב כנען: "מוטב לטעות עשר פעמים יחד עם ברית-המועצות, מאשר לצדוק פעם אחת נגדה".
- מנהיג תנועת החרות, מנחם בגין, אחרי שמרציני נשאוהו על כתפיים ב-הפגנה בירושלים: "ההבדל ביני ובין מנהיגי מפא"י הוא, שהם רוכבים על הר-ציבור בכל ימות השנה, ואני רק בשעת הפגנות".
- שרה-אוצר, לוי אשכול, הסביר השבוע במסיבת עיתונאים כי עוד ידו נטייה להטיל מיסים חדשים בשפע, נוכח צורכי-הביטחון. לשם שיכונע הוא סיפר את המשל הבא: אדם קרח היה מסתפר אצל ספר אחד באופן קבוע. מדי היכנסו למיספרה, היה הספר מתחיל לספר סיפורי-זוועות עד שכל הנוכחים התחלחו, וסיים רק כאשר סיים לספר את הקרה. אחר כך היה הגלב מסביר לנוכחים: "אני מוכרח לספר לו סיפורי זוועות כדי ש-שערותיו תסמורנה, ואוכל לקצצן ביתר-קלות".